

Εισαγωγή

Το βιβλίο αυτό εξελίσσει τη θεωρητική κατανόηση των πολιτικών θεσμών μέσω της υλοποίησης έρευνας πεδίου, η οποία αναδεικνύει με εμπειρικά δεδομένα νέες προοπτικές τόσο του θεσμού των τοπικών εταιρικών σχέσεων όσο και των ευρύτερων θεσμών της πολιτικής διακυβέρνησης. Ειδικότερα, η εμπειρική προσέγγιση αποδίδει ξεχωριστή έμφαση στη δυναμική διάδραση μεταξύ τυπικών και άτυπων κανόνων, καθώς και στην αυτενέργεια των υποκειμένων. Επίσης, προβάλλει τη σημασία του ιδιαίτερου τοπικού πλαισίου, στο οποίο η εταιρική σχέση αναπτύσσεται κάθε φορά. Επομένως, το βιβλίο αυτό εμπλουτίζει με έναν διαφορετικό τρόπο –από τα κάτω– τις υπάρχουσες προσεγγίσεις του νεο-θεσμισμού για τις εταιρικές σχέσεις ειδικότερα και για τη διακυβέρνηση γενικότερα.

Πρόκειται για μια προσέγγιση ενταγμένη στο πλαίσιο του νεο-θεσμισμού, η οποία στηρίζεται εξαρχής σε μια κριτική θέση με δύο βασικά γνωρίσματα. Από τη μία, θεωρεί ότι ο νεο-θεσμισμός μπορεί να προσφέρει σημαντικές αναλύσεις σε σοβαρά για την εποχή μας –και όχι μόνο– πολιτικά θέματα, όπως εξουσία, ανισότητες και συγκρούσεις μεταξύ ομάδων και ατόμων, αντισταθμίζοντας τις παραδοσιακές συντηρητικές απόψεις του θεσμισμού περί σταθερότητας με την ανάδειξη των δυναμικών της θεσμικής αλλαγής. Ωστόσο, για να επιτευχθεί αυτό, ο νεο-θεσμισμός χρειάζεται να αξιοποιήσει έννοιες και εργαλεία και από άλλες θεωρίες των κοινωνικών επιστημών. Έτσι, ερχόμαστε στο δεύτερο χαρακτηριστικό που αφορά τη διεπιστημονική προσέγγιση του νεο-θεσμισμού, με τρόπο που εξασφαλίζει την αποστασιοποίηση από εμμονές συγκεκριμένων θεσμικών σχολών και με σκοπό να μπορέσει να πλαισιώσει με νεο-θεσμικούς όρους και εννοιολογήσει βασικά διλήμματα μεταξύ εξουσίας, ατομικής δράσης του υποκειμένου και κανόνων στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρόνου και τόπου.

Επιπρόσθετα, το βιβλίο επιχειρεί να καλύψει το υφιστάμενο κενό στη μελέτη των τοπικών εταιρικών σχέσεων στην Ελλάδα. Τα τελευταία τριάντα χρόνια, η υλοποίηση ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών προγραμμάτων στους ελληνικούς δήμους έχει ανοίξει τον δρόμο για την ανάπτυξη ποικίλων συνεργασιών μεταξύ της δημοτικής αρχής, μη κυβερνητικών φορέων (ΜΚΟ) και ιδιωτών. Στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι ο καταμερισμός της πολιτικής και επιχειρησιακής ευθύνης και δράσης μεταξύ του παραδοσιακού τοπικού πολιτικο-διοικητικού συστήματος και άλλων δρώντων, όπως ΜΚΟ και ημι-δημόσιοι οργανισμοί. Αυτές οι εταιρικές σχέσεις επιβλήθηκαν στην τοπική κοινωνία στο πλαίσιο συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αφού η υφιστάμενη τοπική πολιτική και κουλτούρα δεν προσέφεραν ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη αυτών των συνεργασιών.

Είναι γεγονός ότι οι εταιρικές σχέσεις δεν έχουν διερευνηθεί σε βάθος από την ελληνική επιστημονική κοινότητα, όπως συμβαίνει στη Βρετανία, στη Γαλλία και στη Λατινική Αμερική, για παράδειγμα. Αν και υπάρχουν μελέτες για την αποτελεσματικότητά τους

και την επίπτωσή τους στην τοπική ανάπτυξη, δεν έχουν διερευνηθεί η ίδια η πολιτική δομή της συνεργασίας, οι διαδικασίες και ο τρόπος λειτουργία τους. Η έλλειψη τέτοιων μελετών αντικατοπτρίζει τη γενικότερη έλλειψη μελετών των τοπικών πολιτικών διαδικασιών και της αστικής διακυβέρνησης¹ στην Ελλάδα. Επομένως, το βιβλίο προσφέρει μια νέα ματιά στον ελληνικό επιστημονικό διάλογο για την αστική διακυβέρνηση, μελετώντας από την πλευρά των πολιτικών επιστημών έναν βασικό θεσμό της, αυτόν των εταιρικών σχημάτων.

Έχοντας ως βάση τη νεο-θεσμική προσέγγιση των τοπικών εταιρικών σχέσεων, το βιβλίο αυτό συμβάλλει στην προώθηση των νεο-θεσμικών προσεγγίσεων στον ελληνικό επιστημονικό προβληματισμό και δίνει έναυσμα για την ερευνητική εφαρμογή τους στην ελληνική περίπτωση. Αν και η νεο-θεσμική προσέγγιση έχει ασκήσει μεγάλη επιρροή στη μεθοδολογία και στην ερευνητική πρακτική που ακολουθείται στον χώρο των πολιτικών επιστημών στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική τα τελευταία πενήντα χρόνια, στην Ελλάδα η προσέγγιση αυτή δεν έχει αναπτυχθεί και διαδοθεί επαρκώς, ενώ είναι λιγοστές οι έρευνες, κυρίως στην οικονομική επιστήμη, που έχουν εφαρμόσει αυτό το θεωρητικό μοντέλο. Επομένως, το βιβλίο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει και ένα δείγμα του τρόπου εφαρμογής της νεο-θεσμικής προσέγγισης στους ελληνικούς πολιτικούς θεσμούς.

Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί μετεξέλιξη του ερευνητικού σκέλους της διδακτορικής μου διατριβής. Από τη δημοσίευσή της μέχρι σήμερα, οι νεο-θεσμικές προσεγγίσεις έχουν αρχίσει να ξεπερνούν τα αυστηρά όρια των διαφορετικών νεο-θεσμικών σχολών και έχουν αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα νέων μεθοδολογικών προσεγγίσεων. Επίσης, έχουν επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάδειξη του ρόλου του δρώντα υποκειμένου και των σχέσεων εξουσίας, καθώς και του θεσμικού σχεδιασμού. Αυτές τις εξελίξεις προσπάθησα να εντάξω στο θεωρητικό μέρος του βιβλίου, ώστε να διαθέσω στους αναγνώστες επικαιροποιημένες γνώσεις για τον νεο-θεσμισμό.

Το βιβλίο απευθύνεται σε ακαδημαϊκούς και φοιτητές που ασχολούνται με τη δημόσια διοίκηση και ειδικότερα με την τοπική αυτοδιοίκηση και με θεωρίες της νεο-θεσμικής προσέγγισης των δημόσιων θεσμών. Επίσης, απευθύνεται και στους διαμορφωτές πολιτικής, που σχεδιάζουν και εφαρμόζουν δημόσιες πολιτικές και επικεντρώνονται στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, καθώς και στην αστική διακυβέρνηση.

1. Στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία, μπορεί να συναντήσουμε τον όρο «αστική διακυβέρνηση» και ως «αστεακή διακυβέρνηση». Και οι δύο αυτοί όροι αποδίδουν στην ελληνική γλώσσα τον όρο «urban governance».